

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 8 lipca 2013 r.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
we Wrocławiu**

dotyczy: PZO Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH 020096
sprawę prowadzi: Kamila Grzesiak i Paweł Pawlaczyk pawpawla@wp.pl

Dziękujemy za możliwość konsultacji zebranego materiału do projektu Planu Zadań Ochronnych Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, poniżej przedstawiamy nasze uwagi:

1. Jak wynika z udostępnionej dokumentacji, weryfikację przedmiotów ochrony przeprowadzono przez jeden miesiąc (sierpień 2012 r.) „według metodyki GIOŚ”. Metodyka ta zakłada szacowanie stanu ochrony w punktach (na stanowiskach), ale nie zakłada inwentaryzacji terenowej i kartowania. Dodatkowo jako podstawowe źródło wiedzy na temat występowania przedmiotów ochrony w Obszarze wskazano inwentaryzację Lasów Państwowych z 2007 r., która także zakładała znaczne uproszczenia w kartowaniu¹. Przy tak rozległym obszarze, nie należy w rezultacie przypuszczać, że dysponujemy choćby zbliżonym do kompletnego obrazem rozmieszczenia gatunków i siedlisk - sporządzonej mapy nie należy traktować jako takiego obrazu. Planowanie ochrony powinno być w tej sytuacji nie tylko planowaniem działań i środków ochronnych dla skartowanych stanowisk i płatów, ale raczej planowaniem funkcjonowania krajobrazu, tak by siedliska i gatunki (także nie skartowane) mogły się w nim dobrze zachować.
2. W sytuacji powyższej, niedopuszczalne wydaje nam się rozważanie wykreślenia z SDF z natury trudno wykrywalnych gatunków – jak w tym przypadku poczwarówki zwięzłej (*Vertigo angustior*), minoga strumieniowego (*Lampetra pleneri*) i bezlistu okrywowego (*Buxbaumia viridis*) – tym bardziej, że dysponujemy informacjami, że występowanie bezlistu w Górach Bialskich zostało ostatnio potwierdzone. Sposobem ochrony trudno wykrywalnych, nie skartowanych gatunków, powinno być zaplanowanie ochrony ich potencjalnych siedlisk w krajobrazie, np.:
 - nie użytkowanych 30m pasów drzewostanów przy potokach i strumieniach (nawet drobnych), z nagromadzeniem martwego drewna (dla bezlistu),

¹ Uderza np. ujęcie terenu rezerwatu Puszcza Śnieżnej Białki, gdzie niemal nie skartowano siedlisk przyrodniczych

- wilgotnych miejsc ze skupieniami turzyc (dla poczwarówki),
 - naturalnych koryt potoków (dla minoga),
- co może być też zbieżne z potrzebami innych przedmiotów ochrony.

3. Chcielibyśmy także zwrócić uwagę na błędnie wpisane, bądź pominięte kompetencje w tab. 1.7. obecnej dokumentacji PZO:
- a.) Kompetencją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska jest także nadzór nad rezerwatami przyrody i ustanawianie ich planów ochrony.
 - b.) Do zakresu odpowiedzialności Urzędu Marszałkowskiego należy dodać: prowadzenie polityki w zakresie ochrony krajobrazu, tworzenie parków krajobrazowych, sporządzanie i ustanawianie planu ochrony parku krajobrazowego, tworzenie obszarów chronionego krajobrazu. To istotne, bo na rozważanym terenie jest park krajobrazowy.
 - c.) Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych sporządza plany urządzenia lasu (nie zarządza gospodarką leśną ani nie wykonuje zadań PUL), a Nadleśnictwa je wykonują prowadząc gospodarkę leśną.
 - d.) Obowiązkiem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych i Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych jest także zarządzanie odpowiednimi wodami Skarbu Państwa, w tym osiągnięcie celów środowiskowych dla wód, o których mowa w art. 38d-38f ustawy Prawo Wodne. Brak jest także rozgraniczenia kompetencji RZGW i DZMiUW ze wskazaniem kto zarządza w imieniu Skarbu Państwa którymi ciekami i za jakie działania jest odpowiedzialny.
4. Niepokoi nas podejście Wykonawcy do przedmiotów ochrony na kopule Śnieżnika. Zdefiniowanym tam, cennym siedliskom przyrodniczym tj. 4060 Wysokogórskie borówczyska bażynowe (*Empetro-Vaccinietum*) i 6150 Wysokogórskie murawy acydofilne (*Juncion trifidi*) i bezwapienne wyleżyska śnieżne (*Salicion herbaceae*) przypisano dobry i doskonały stan zachowania (A i B) z czym Klub Przyrodników nie może się zgodzić. Za silnym zdegradowaniem elementów powyższych siedlisk, głównie wynikającym z masowego ruchu turystycznego przemawiają dostępne nam informacje. Dla przykładu Krzysztof Świerkosz podaje na swojej stronie internetowej (<http://krzysztofswierkosz.home.pl/co-nowego-w-naturze/szlag-trafil-dwa-polskie-endemity-na-sniezniku/>) negatywne skutki nierozważnych zabiegów związanych z polepszeniem infrastruktury turystycznej na kopule Śnieżnika w postaci zniszczenia stanowisk endemicznych gatunków jastrzębców (*Hieracium nivimontis* i *Hieracium schubleri*), z których pierwszy to endemit Śnieżnika, drugi śnieżnicko-karkonoski. Są to gatunki bardzo rzadkie w Polsce i typowe dla wysokogórskich muraw acydofilnych (siedliska 6150 – przedmiotu ochrony w Obszarze). Według dostępnej nam wiedzy, *Empetrum hermaphroditicum* na kopule Śnieżnika niemal zupełnie zanikła wskutek wydeptania. Podobnie sytuacja wygląda z dzwonkiem *Campanula barbata*, dla którego głównym zagrożeniem jest zbieractwo. Obawiamy się, że sytuacja tych dwóch siedlisk przyrodniczych nie została w wystarczającym stopniu rozpoznana i zbadana. Obecne zapisy w dokumentacji nie zabezpieczają tych siedlisk w sposób mogący wyeliminować zagrożenie ich zaniku. Dlatego wnioskujemy o zwrócenie większej uwagi na powyższe przedmioty ochrony i zaplanowanie szczegółowych zabiegów ochronnych, w postaci grodzenia fragmentów szczególnie narażonych na zdeptanie z informacją dla turystów o randze tego miejsca. Uważamy też, że w PZO należałoby zawrzeć wyraźne zapisy wykluczające odbudowę wieży widokowej na Śnieżniku i wykluczające znaczne zwiększenie ruchu turystycznego (np. budowę i rozbudowę wyciągów, które ułatwiałyby dotarcie na szczyt Śnieżnika).

5. Dla siedliska *9180 - Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio platyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - to siedlisko priorytetowe sugerujemy w całości wyłączyć z gospodarki leśnej i pozostawić do naturalnego rozwoju.
6. Dla siedliska *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Alnetion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) - to siedlisko priorytetowe także sugerujemy w całości wyłączyć z gospodarki leśnej i pozostawić do naturalnego rozwoju.

To cenne siedlisko przyrodnicze występuje w obszarze niekiedy w postaci bardzo wąskich, kilkumetrowych pasm przy potokach. Nie zawsze takie wystąpienia są skartowane w dotychczasowych materiałach. Dla ochrony łągów proponujemy przyjęcie, jako środka ochronnego, zasady wyłączenia z pozostawiania drewna nie tylko wydzielen łągowych, ale także ogólnie strefy na odległość 30 m od wszystkich potoków. Rozwiązanie to nawiązuje do dotychczasowej praktyki stosowanej już w nadleśnictwach, nieco ją tylko rozwijając.
7. Występujące w obszarze siedlisko 8220 nie zawsze jest prawidłowo skartowane w inwentaryzacji Lasów Państwowych. Zdarzają się przypadki pominiętych w inwentaryzacji stanowisk siedliska, jak również przypadki skartowania wychodni skalnych, nie mających jednak charakterystycznej roślinności. Dla zapewnienia skutecznej ochrony siedliska, celowe byłoby przyjęcie jako środka ochronnego ogólnej, proceduralnej zasady, wyłączenia w lasach z cięć i pozyskania drewna wszystkich miejsc występowania wychodni skalnych z buforem 30m wokół nich (dla ochrony warunków mikroklimatycznych) – chyba, że indywidualnie, dla konkretnego stanowiska, zostanie stwierdzona potrzeba ochrony czynnej.
8. Jako środek ochrony dla 9410 i 91D0 proponujemy znaczne powiększenie rezerwatu pod szczytem Śnieżnika, tak by objął cały kompleks borów górnoreglowych, torfowisk i świerczyn bagiennych.
9. Dla pozostałych leśnych siedlisk przyrodniczych (przedmiotów ochrony), tj. 9110, 9130, 9170, 9410, wnioskujemy, by zapewnić, że istotna reprezentacja każdego typu siedliska przyrodniczego została włączona do wyznaczonych w RDLP Wrocław „powierzchni referencyjnych” zaliczonych do lasów HCVF, tj. wyłączona z użytkowania gospodarczego. Uważamy, że takie powierzchnie referencyjne, pozostawione trwale bez użytkowania, powinny objąć co najmniej 10% areалу każdego typu siedliska w obszarze, a dla 9410 – wszystkie w górnoreglowych położeniach górskich.
10. Cele działań ochronnych w siedliskach leśnych powinny zostać doprecyzowane. Nie wystarczy naszym zdaniem zapis o „zgromadzeniu odpowiedniej ilości martwego drewna”, należy podać jaki poziom powinien być osiągnięty (20m³/ha średnio w płatach siedliska w obszarze, z dopuszczeniem znacznych nierównomierności rozmieszczenia).
11. Środkiem ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych, służącym w dłuższej perspektywie czasowej do odtworzenia ich zróżnicowania strukturalnego, powinny być:
 - a) We wszelkich cięciach (także rębni stopniowych i złożonych), pozostawianie 5-10% powierzchni i masy drzewostanów na kolejne pokolenie drzewostanu i docelowo do naturalnej śmierci i rozkładu;

- b) Pozostawianie nie użytkowanych pasm drzewostanów po 30m w każdą stronę od potoków.

Tylko takie działania umożliwią w przyszłości skuteczne wzbogacenie lasów w „drzewa biocenotyczne” – w tym drzewa stare, a także grubowymiarowe martwe drewno. Do osiągnięcia tego celu nie wystarczy samo pozostawianie posuszu i obecnie istniejących drzew biocenotycznych, ale trzeba zapewnić warunki do ich powstawania: umożliwić odbudowanie bogactwa strukturalnego – występowania w lasach udziału drzew starych (to znaczy >140-160-200 lat i więcej) i grubych, a także pozwolić na ich zamieranie i stopniowe przekształcanie się w martwe drewno.

12. Długofalowym działaniem ochronnym w tym obszarze powinno być odtwarzanie liściastej (buczynowej) szaty roślinnej w reglu dolnym, z wyjątkiem świerczynowych partii przygrzbietowych. Jest to zbieżne z działaniami nadleśnictw na rzecz unaturalniającej przebudowy drzewostanów na siedliskach lasu górskiego. Celem ochrony dla siedlisk 9110 i 9130 powinien być w konsekwencji wzrost powierzchni siedliska i ograniczenie jego fragmentacji przestrzennej (nie tylko zachowanie i nie pogarszanie stanu istniejących płatów, ale także przywracanie pierwotnego arealu buczyn sudeckich w obszarze).
13. Dla łąkowych siedlisk przyrodniczych, najprawdopodobniej skartowanie nie jest pełne i kompletne. Celem ochrony powinno być „zachowanie krajobrazu górskich użytków zielonych”, tj. podstawowe środki ochrony polegające na wsparciu użytkowania kośnego i pastwiskowego w sprzyjającym różnorodności biologicznej reżimie, powinny być zastosowane do wszystkich użytków zielonych w obszarze, niezależnie od ich skartowania jako płaty siedlisk przyrodniczych
14. Ochrona łąk modraszkowych wymaga specyficznego reżimu użytkowania, nie znajdującego odpowiednika wśród obecnych programów rolnośrodowiskowych (nietypowy termin koszenia lepiej dopasowany do biologii modraszków, optymalne koszenie co drugi rok lub pozostawianie corocznie 30-50% pow. nieskoszonej). Wnosimy, by jako działanie fakultatywne wskazać reżim optymalny dla modraszków, ustalony na podstawie opinii ekspertów znających sytuację tych gatunków w obszarze – nawet, jeśli musiałby to być reżim odmienny od obecnych pakietów siedliskowych w programie rolnośrodowiskowym.

z poważaniem